

ศึกษาดูงาน

เอกสารที่ใช้ประกอบในการอธิบายศัพท์ในงานวิจัยนี้มีรายชื่อออยู่ในบรรณานุกรมแล้วทั้งสิ้น
เล่มที่นำมาใช้อธิบายศัพท์มีดังต่อไปนี้

การศึกษา, กรม พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับหลวง เล่มที่ 1-8 พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ-
มหานคร โรงพิมพ์การศึกษา 2525

แปลง สนธิรักษ์ และสวัสดิ์ สวัสดิ์พินิจันทร์ ศัพท์ศึกษา กรุงเทพมหานคร ไทยวัฒนาพาณิช
2503

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2505 พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร อักษรเจริญกัศน์
2526

พระราชวรวุนนิ พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์ กรุงเทพมหานคร มหาจุฬาลงกรณ-

ราชวิทยาลัย 2518

—— พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2528

วชิรญาณไรรล, สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยา วินัยมุข เล่ม 1-3 พิมพ์ครั้งที่ 34
กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาบุญราชวิทยาลัย 2529

ศัพท์	คำอธิบาย
ก	
กัยย์	เรื่อง, หมวด, ตอน, ส่วนหนึ่งของเรื่อง
ก	
ครุกาบดี	โฆษณาพิเศษอย่างหนัก
คุณลักษณะ	ผู้ครองเรือน, ผู้ไม่ใช่นักบวช
คัมภีร์วิรágค์	ตำราพิเศษในวินัยปิฎก ว่าด้วยลิขานบที่มาในพระปาริมอก्ष ของภิกขุและภิกษุ尼
ก	
โจทก์	ฟ้อง (กริยา). โจทก์ โจทัย การฟ้อง (นาม). โจทก์ ผู้ฟ้อง, เจ้าทุกข์ (คุณนาม)
กุลลังจัย	ไทยอ้วน, ไทยหยาบ, บรรดาอาบัติที่เป็นเหลนาคภัย อาบัติที่ ใหญ่หรือหยาบกว่าอย่างอื่น
ไถยจิต	จิตคิดจะลัก, จิตคิดถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ด้วยอาการ แห่งชโมย
ก	
ทุกกฎ	ทำซ้ำ, ทำผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ ทางพิเศษ
ทุกภาษาอิต	ผุดไม่ตี, ในพระวินัยหมายเอาผุดล้อเล่นกระทบชาติกำเนิดเป็นต้น ซึ่งเป็นคำหม่นหมองนักประชญ์ตีเตียน

ศพ

คำอธิบาย

เทศนาความวินิจฉัย

อาบัติที่ภิกษุต้องเข้าแล้ว จะพ้นได้ด้วยการแสดงโดยไม่ต้องอยู่ในกรรม

นาสนะ

ให้เลือกหมาย, ให้เลือกจากเพศบรรพชิต

บทกาษนี้ย

บทที่ควรแจ้ง, บทที่ตั้งไว้เพื่อไขความ, คำที่ต้องอธิบาย, อธิบายความแห่งคำ

บรรพชิต

นักบวช, ผู้บวช

บุพนปิกค

ประโยชน์ก่อน ๆ แต่การทำ การพูด จะลำเร็วบริบูรณ์, อาการเบื้องต้น

ประมวลกฎหมาย

กฎหมายว่าด้วยเรื่องหนึ่งเรื่องใดที่รวมรวมให้เข้ารวมเป็นหมวดหมู่

ปริวัส

การอยู่ค้างคืน, การอยู่แรมคืน, ชื่อธรรมเนียมอย่างหนึ่งที่ภิกษุต้องลังนาให้แสดงแล้วว่าต้องประพฤติ

ปราชิตตีร্য

การละเมิดพระบัญญัติอันทำความดีให้ตกไป

ปภวิเทสนียะ

พังแสดงคืน, หมายความว่าภิกษุต้องอาบัติแล้ว ไม่แสดงอาบัติอย่างอื่นกลับต้องใช้บาลีแสดงดังนี้ว่า คารายที่ อหาวุโล ซมม อาบัติ อสปปาย ปภวิเทสนีย์ ต ปภวิเทสนี

ศัพท์

คำอธิบาย

ปาติไมก์
คัมภีร์เป็นที่รวมวินัยของสังฆ นี 227 ข้อ, ข้อปฏิบัติที่เป็นสำคัญ
มีพระพุทธานุญาตให้สวดที่ประชุมสังฆทุกครั้ง เดือน

ปาราชิก
เป็นชื่อแห่งอาบัติ ที่ทำผู้ต้องให้ฝ่ายแพ้ ได้แก่ชาดจากความเป็นภิกษุ

๔

เดติยงสังฆ
ประกาศให้สังฆทราบ, การบอกให้สังฆรู้ล่วงหน้า

๕

พระวินัย
ส่วนหนึ่งของพระไตรปิฎก เรียกว่า "วินัยปิฎก" ลิขิตบทของ
พระสังฆ

พุทธบัญญัติ
ข้อบังคับของพระพุทธเจ้า, ข้อที่พระพุทธเจ้าทรงตรา - แต่งตั้ง

พุทธอณา
อำนาจการปกครองของพระพุทธเจ้า, บานญญูติของพระพุทธเจ้า
ผุดเกี้ยว

๖

มาตุตาม
ผู้ถูกยิง, เสน่ห์ภัย

นานวัชธรรมศาสตร์
เป็นชื่อกฎหมายโบราณ

มานัต
วัตรอย่างหนึ่งที่ภิกษุต้องอาบัติสังฆให้เสสแล้วต้องขอต่อสังฆ แล้ว
ประพฤติ 6 ราตรี (แล้วขออันทานต่อสังฆ ครั้นสังฆสวัตอันทาน
แล้วจึงพ้นโทษ)

ศัพท์	คำอธิบาย
	๙
ลูกกาบตี	อาบตีเบา
โลกวัชชะ	ไทยทางโลก (มีไทยทางโลก)
	๑
วินต์วัตถุ	เรื่องที่พระพุทธองค์ทรงซื้อชาด หรือทรงวินิจฉัย, เรื่องสืบทรัพ เทียนเดียงตัดสินอาบตีในคัมภีร์วิวัังค์
วิวัังค์	การจำแนก, การแบ่ง
กฎฐานตามนี้	อาบตีที่ต้องแล้วจะพ้นด้วยการอยู่กรรม
	๒
ลจิตตากะ	มีจิตเจ้อ, แกลัง, ใจໄจ
ลงชี	กิจขุหลายรูปเข้าประชุมพร้อมกันเพื่อทำกิจอย่างใดอย่างหนึ่ง จำนวนกิจขุแล้วแต่กิจนั้น ๆ
สมถยันธะ	หมวดแห่งธรรมเนียมการระงับอธิกรณ์
ลังฆกรรม	กิจทางวินัยที่ลงมือทำภายในลีมา
ลังฆาทีสแล	ชื่ออาบตีหนักของหนึ่งรองจากปาราชิก, อาบตีที่ต้องอาศัยลงชี (ปราบဏานลงชี) หึ้งในกรรมเบื้องต้นและในกรรมที่เหลือจังจะพ้นได้ จะเบี่ยบระงับอธิกรณ์ในกีฬาร้องหน้า 4 คือ พร้อมหน้าลงชี 1, บุคคล 1, วัตถุ 1, ธรรมวินัย 1
ลัมบุชาวินัย	ธรรมเนียมเลี้ยงชีพร้อมกัน เทเมือนกัน
สาชีพ	ความหมายสม, ความพอเหมาะพอควร
สาสรูป	ความหมายสม, ความพอเหมาะพอควร
ลิกขนาบท	บทที่ต้องศึกษา, ข้อ, มาตรา

ศัพท์

คำอธิบาย

สุกจะ	น้ำอสูร (น้ำกาม)
เสชี่ยวัตร	ธรรมเนียมที่กิษณลามแพร่องศึกษา, พึงปฏิบัติ
ເສັ່ນເມືອນ	การร่วมประเวณี
๙	
อจิตตก	ไม่มีจิตเจือ, ไม่แกลัง, ไม่จงใจ
อธิกรณ์	คดี, เรื่องความที่ฟ้องกัน, เรื่องที่ต้องจัดต้องทำ
อธิกรณ์สมเดด	ข้อสำหรับระงับอธิกรณ์
อติเรกจิวර	จิวารที่เหลือจากไดรจิวารที่อธิฐาน
อนุปสัมบัน	ผู้ที่ไม่ได้อุปสมบท, คนอื่นนอกจากภิกษุและภิกษุณี, แม้ภิกษุที่เกิด
	เป็นอนุปสัมบันของภิกษุ
อภิสมาจาร	มารยาಥ้อนดี, ความประพฤติอันดี
อวด	แสดงให้รู้, ยกย่องต่อหน้าคน
อัพกาน	การสวัสดิภิกษุต้องสังฆาทีเสส และได้ประพฤติมานัต (หรืออยู่ ปริวาสด้วย) แล้วให้กลับเป็นผู้บวชอธิถีตามเดิม
อาบัติ	ความล่วงละเมิด, โทษ, โทษที่เกิดเพราความละเมิดในเชือกที่ พระพุทธเจ้าห้าม
อาสนะ	ที่นั่ง
อุกเชปนียกรรม	กรรมคือการยกเลี้ยงจากการสมโภค (คบหา) กับสัมพช์, ตัดลิขิ ของภิกษุเลี้ยงชั่วคราวเพรา ไม่เห็นอาบัติ หรือเพรา ไม่ทำคืนอาบัติ หรือเพรา ไม่สละกิจวิบาก

ศันท์

คำอธิบาย

อุตตรัมบุสธรรม
 (อุตตรัมบุตสละทำ)
 อุบลเมฆา^๑
 โอมสวากลีกขานา^๒
 (โอมะสະวاد -)

ธรรมอันยิ่งของมนุษย์ ได้แก่ภาน วิโมกษ์ สมารชิ สมานติ มารค ผล
 การบวชเป็นภิกษุ
 สิกขานทว่าด้วยคำพูดเสียดแทงให้เจ็บใจ (ด่า)

